

Sprawozdanie
z realizacji zadań z zakresu wspierania rodziny
i systemu pieczy zastępczej za rok 2019

Borne Sulinowo, 06 marzec 2020 roku

Niniejsze sprawozdanie zostało sporządzone na podstawie art.179 ust.1 ustawą z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej (t.j. Dz. U. 2019 r., poz. 1111 ze zm.), zgodnie z którym w terminie do dnia 31 marca każdego roku Burmistrz składa Radzie Miejskiej roczne sprawozdanie z realizacji zadań z zakresu *wspierania rodziny* oraz przedstawia potrzeby związane z realizacją zadań.

Od stycznia 2012 r. Miejsko-Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej realizuje zadania należące do właściwości gminy z zakresu wspierania rodziny i systemu pieczy zastępczej.

I. Określenie zadań własnych gminy

Katalog zadań zawarty w ustawie o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej pozwala na stworzenie w gminie spójnego systemu pomocy dziecku i rodzinie. Do zadań gminy zgodnie z ustawą należy:

1. opracowanie i realizacja 3-letnich gminnych programów wspierania rodziny;
2. tworzenie i rozwój systemu opieki nad dzieckiem, w tym placówek wsparcia dziennego;
3. praca z rodziną przeżywającą trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczych poprzez:
 - zapewnienie rodzinie przeżywającej trudności wsparcia i pomocy asystenta rodziny oraz dostępu do specjalistycznego poradnictwa;
4. organizowanie szkoleń i tworzenie warunków do działania rodzin wspierających;
5. prowadzenie placówek wsparcia dziennego oraz zapewnienie w nich miejsc dla dzieci;
6. współfinansowanie pobytu dziecka umieszczonego w pieczy zastępczej;
7. prowadzenie monitoringu sytuacji dziecka z rodziny zagrożonej kryzysem lub przeżywającej trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczej, zamieszkałego na terenie gminy;
8. sporządzanie sprawozdań z zakresu wspierania rodziny;
9. realizacja zadań wynikających z programów z zakresu wspierania rodziny.

II. Gminny Program Wspierania Rodziny

W oparciu o art. 176 pkt 1 ww. ustawy Rada Miejska w Bornem Sulinowie dnia 21 grudnia 2017r. podjęła Uchwałę Nr XLI/457/2017 w sprawie przyjęcia Gminnego Programu Wspierania Rodziny w Gminie Borne Sulinowo na lata 2018-2020.

Program ten jest realizowany min. przez Miejsko-Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Bornem Sulinowie, ale również przez przedstawicieli lokalnych instytucji i organizacji pozarządowych pracujących na rzecz dziecka i rodziny.

Program uwzględnia kierunki działań w trzyletniej perspektywie. Zakłada kontynuację działań profilaktycznych na rzecz rodziny poprzez doskonalenie metod pracy z rodziną uwzględnianych w poprzednich Programach oraz wprowadzanie nowych form pomocy rodzinie w zależności od potrzeb. Celem głównym programu na lata 2018-2020 jest tworzenie systemu wsparcia dla rodzin przeżywających trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo wychowawczych, poprzez zintegrowanie i spójne działanie na rzecz dziecka i rodziny w Gminie Borne Sulinowo w zakresie wzmocnienia roli funkcji rodziny będącej naturalnym środowiskiem rozwoju dziecka.

Cele szczegółowe zawarte w Programie obejmują:

1. Diagnozę i monitoring skali potrzeb i problemów rodzin.
2. Zabezpieczenie podstawowych potrzeb bytowych rodzin.
3. Poprawę funkcjonowania rodziny oraz warunków rozwoju dziecka w środowisku rodzinnym.
4. Podejmowanie działań interdyscyplinarnych mających na celu zapobieganie sytuacjom kryzysowym oraz rozwiązywanie już istniejących.
5. Przeciwdziałanie marginalizacji społecznej rodzin dysfunkcyjnych.
6. Podnoszenie kompetencji służb zajmujących się niesieniem pomocy rodzinom.

III. Wzmocnienie funkcji i roli rodziny poprzez rozwijanie umiejętności opiekuńczo-wychowawczych

Przy Miejsko-Gminnym Ośrodku Pomocy Społecznej w Bornem Sulinowie działa Punkt Konsultacyjny realizujący wsparcie psychoterapeutyczne. Konsultacje z psychoterapeutą prowadzone były raz w miesiącu. Wsparcie otrzymało 27 osób. Ponadto osoby/rodziny mają możliwość skorzystania z porad terapeuty ds. uzależnień w Punkcie Konsultacyjnym dla osób uzależnionych.

Tutejszy Ośrodek Pomocy Społecznej współpracuje z kuratorami Sądu Rejonowego w Szczecinku, Wydział Rodzinny i Nieletnich.

Systematycznie monitorowano zagrożone rodziny. Z rodzinami pracują pracownicy socjalni i asystent rodziny, udzielając wsparcia w wypełnianiu funkcji rodzicielskich i rozwijaniu umiejętności opiekuńczo-wychowawczych, budowaniu prawidłowych relacji

w rodzinie. Rodzinom wymagającym wsparcia, z uwagi na niski status materialny udzielana jest pomoc w formie zasiłków okresowych, zasiłków stałych, zasiłków celowych, posiłków dla dzieci w stołówce szkolnej, czy też pomocy w formie produktów żywnościowych w ramach Programu „Program Operacyjny Pomoc Żywnościowa”. Wypłacane są również świadczenia socjalne w ramach wsparcia dla rodzin: Stypendia, Rodzina 500 plus, Dobry Start, Świadczenia rodzinne, Fundusz Alimentacyjny czy Program „Za życiem”,

Na terenie gminy Borne Sulinowo od 2014 roku realizowana jest również Karta Dużej Rodziny.

IV. Asystent rodziny

Ośrodek Pomocy Społecznej zgodnie z ustawą z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej zapewniał rodzinom przeżywającym trudności, wsparcie i pomoc asystenta rodziny. Praca asystenta rodziny polega na towarzyszeniu rodzinie z dziećmi w poszukiwaniu rozwiązań trudnej sytuacji życiowej z wykorzystaniem mocnych stron członków rodziny, zasobów rodziny. Zadania asystenta rodziny realizowane są zgodnie z przepisami ustawy i polegają przede wszystkim na prowadzeniu pracy z rodzinami, u których występuje wiele sprzężonych problemów, do których należą m.in.: niskie umiejętności opiekuńczo-wychowawcze oraz prowadzenia gospodarstwa domowego, uzależnienia, bezrobocie, ubóstwo, przewlekła choroba, niepełnosprawność, przemoc, wyuczona bezradność, zaburzenia psychiczne, a których występowanie powoduje trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczych. Praca asystenta rodziny odbywa się w miejscu zamieszkania tych rodzin i poza nim, przy aktywnym współdziałaniu i współpracy pracownika socjalnego z rejonu osoby objętej wsparciem asystenta.

Głównym celem asystentury jest podniesienie umiejętności opiekuńczo-wychowawczych rodziców, opiekunów, właściwego prowadzenia gospodarstwa domowego, radzenia sobie z sytuacjami dnia codziennego. Efektem pomocy powinno być odzyskanie przez osoby przyjmujące pomoc kontroli nad własnym życiem, które pozwala im być samodzielnym oraz tak wypełniać role rodzica, aby środowisko rodzinne sprzyjało bezpieczeństwu i rozwojowi dzieci. Efekt ten jest możliwy do osiągnięcia, przy współdziałaniu rodziny na każdym etapie metodycznego działania: od oceny wstępnej, przez układanie planu pracy i jego realizację, po ocenę końcową, dostosowanie pracy do możliwości i kontekstu życia rodziny oraz poprzez małe kroki, powolnie posuwanie się do przodu.

Do warunków koniecznych w asystenturze należy nawiązanie relacji z rodziną, długofalowość pracy (ok. 2 lat), dostosowanie stylu komunikacji i metod działania do faz procesu zmiany. Jeśli warunki organizacyjne pozwalają tylko na pracę kilkumiesięczną warto skupić się na najpilniejszych zdaniem rodziny sprawach, przywracających im socjalne bezpieczeństwo (dostęp do świadczeń lub uzyskanie zatrudnienia, leczenie dzieci, uregulowanie zaległych spraw urzędowych, związanych z sytuacją mieszkaniową i rodzinną itd.). Najważniejsze jest bezpieczeństwo dzieci. Może być i tak, że czasem zachowania destrukcyjne rodziców zagrażają zdrowiu i życiu dzieci. Rodzic pracuje wtedy nad zmianą, gdy dziecko jest w pieczy zastępczej krótkoterminowej. Nie każda rodzina chce i potrafi skorzystać z tej formy wsparcia. Niemniej jednak asystentura winna być rozumiana, jako forma wsparcia a nie przymusu. Łącznie w roku 2019 pracą asystenta objęto 22 rodziny, w tym:

- do 3 m-cy – 3,
- powyżej 3 do 12 m-cy – 7,
- powyżej 1 roku – 12.

Łączna liczba rodzin, z którymi asystenci zakończyli współpracę – 8 w tym:

ze względu na osiągnięte cele – 2,

ze względu na zaprzestanie współpracy przez rodziny – 1,

ze względu na zmianę miejsca zamieszkania -5

Przeciętny czas pracy asystenta z rodziną wynosił 9 miesięcy.

Szczególnie trudna jest praca asystenta w rodzinach, gdzie występuje upośledzenie umysłowe czy choroba psychiczna. W tych przypadkach praca asystentów musi być długoterminowa i polegać na treningu umiejętności. Asystent rodziny w sytuacji, kiedy zakończył pracę z rodziną i przekazywał rodzinę pod dalszą opiekę pracownika socjalnego, przekazuje również wszelkie informacje pozyskane w trakcie pracy z rodziną, mające istotny wpływ na funkcjonowanie rodziny w przyszłości.

Asystent realizując plan pomocy rodzinie współpracował przede wszystkim z przedstawicielami:

1. placówek oświatowych,
2. Gminnej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych w Bornem Sulimowie,
3. służby zdrowia (np. lekarze rodzinni, lekarz pediatra, pielęgniarki środowiskowe)
4. Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie w Szczecinku,
5. Komisariatem Policji w Bornem Sulimowie,
6. placówek opiekuńczo –wychowawczych,

7. Sądu, Prokuratury.

Asystent rodziny pracuje z rodzinami wieloproblemowymi. Wymaga to od niego szerokiej wiedzy i umiejętności niezbędnych do realizacji zadań oraz profesjonalizmu zachowań w trudnych okolicznościach.

Ośrodek Pomocy Społecznej w Bornem Sulinowie zatrudnił w 2019 r. 1 asystenta rodziny na umowę o pracę w ramach zadaniowego czasu pracy.

Model pracy z rodziną objętą asystą rodzinną zakłada współpracę pracownika socjalnego i asystenta rodziny na każdym etapie pracy z rodziną. Współpraca pracownika socjalnego z asystentem rodziny ma charakter ciągły począwszy od fazy planowania, konstruowania długoterminowych celów (w oparciu o narzędzie jakim jest plan pracy z rodziną i kontrakt socjalny), również poprzez pozostałe fazy: realizacji planu (radzenie sobie z napotkanymi przeszkodami, podejmowanie interwencji, dokonywanie koniecznych zmian w ustalaniu celów głównych i szczegółowych zawartych w kontraktach socjalnych i planach pracy, współpraca z partnerami w obszarze wspierania rodziny), a także w fazie monitorowania rodziny.

Pracownik socjalny w początkowym etapie współpracy służy asystentowi, zarówno posiadaną wiedzą teoretyczną, jak i swoim doświadczeniem w pracy z konkretną rodziną. Natomiast w etapach późniejszych współpraca polega na wymianie posiadanych informacji, często znacznie szerszych ze strony asystenta z uwagi na dużą częstotliwość kontaktów oraz zdobyte przez członków rodziny zaufanie. Jednak to pracownik socjalny podejmuje ostateczne decyzje w ważnych kwestiach dotyczących rodziny i wyznacza wspólne kierunki działań dla siebie i asystenta rodziny w zakresie realizacji działań, mających na celu wsparcie potrzebujących rodzin.

Współpraca pomiędzy pracownikami oparta jest na partnerstwie, rozwoju kompetencji, współpracy merytorycznej, rozwoju osobistym i rozwoju samoświadomości.

Współpraca pracownika socjalnego i asystenta ma na celu wzajemne uzupełnianie się w zakresie posiadanych zasobów i podejmowanie jednolitego kierunku działań wobec adresatów pracy socjalnej. Asystent rodziny i pracownik socjalny uzupełniają się w podejmowanych działaniach i wymieniają nie tylko wiedzą na temat danej rodziny ale również swoim doświadczeniem, a wszystko po to aby osiągnąć jak najbardziej zadawalające wyniki w podejmowanych działaniach i tym samym jak najlepiej pomóc rodzinom słabszym społecznie.

W 2019 roku Gmina Borne Sulinowo uczestniczyła w realizacji „Resortowego programu wspierania rodziny i systemu pieczy zastępczej na rok 2019”, którego celem było

wspomaganie i wspieranie jednostek samorządu terytorialnego szczebla gminnego w budowaniu systemu wspierania rodzin, przeżywających trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczych przez dofinansowanie zatrudnienia asystentów rodziny. Na realizację tego programu pozyskano kwotę 15 539,00 zł, co pozwoliło częściowo pokryć koszty zatrudnienia 1 asystenta rodziny. Wydatki w wysokości 25 842,00 zł zostały pokryte z budżetu gminy Borne Sulinowo.

V. Organizowanie szkoleń i tworzenie warunków do działania rodzin wspierających

Rodziny wspierające stanowią instrument mający na celu wsparcie rodziców biologicznych w sprawowaniu opieki i wychowaniu dzieci. Gmina może spróbować zaktywizować lokalne otoczenie rodziny w celu udzielenia pomocy rodzinie. Problemy opiekuńczo-wychowawcze mogą wynikać z braku odpowiednich wzorców w rodzinach, z których pochodzą rodzice dziecka. Dzięki współpracy z rodziną wspierającą w rodzinie wspieranej takie pozytywne wzorce funkcjonowania rodziny można zaszczepić. Pomoc rodziny wspierającej może dotyczyć różnych aspektów życia takich jak: organizowanie czasu wolnego dzieciom, wypracowanie nawyku wspólnego spędzania czasu przez członków rodziny, pomoc w nauce, wskazówki dotyczące wychowania dzieci, ale również takich wydawałoby się oczywistych dla rodzin spraw, jak nauka gotowania, sprzątanía, utrzymania higieny osobistej czy racjonalnego prowadzenia budżetu domowego. Rodzina wspierająca powinna współpracować z asystentem rodziny. Pełnienie roli rodziny wspierającej jest nieodpłatne. Niemniej gmina ma obowiązek zawrzeć umowę z rodziną, w której zostaną zdefiniowane koszty, które podlegają zwrotowi. W 2019 r. w ramach tego zadania na terenie gminy Borne Sulinowo nie szkolono rodzin wspierających i nie podpisano ani jednej umowy. Pomimo ogłoszonego naboru dla rodzin wspierających i ponawiania naboru, nie zgłosiła się żadna rodzina, chętna do pełnienia tej funkcji.

VI. Prowadzenie placówek wsparcia dziennego oraz zapewnienie w nich miejsc dla dzieci

– zadanie nierealizowane – na terenie Gminy Borne Sulinowo nie funkcjonują placówki wsparcia dziennego.

Jak wynika z ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej obowiązkiem każdej gminy jest utworzenie i prowadzenie placówki wsparcia dziennego w formie świetlicy środowiskowej, czy choćby pracy wychowawcy podwórkowego. Placówki wsparcia dziennego to ważny i potrzebny element systemu wspierania rodziny mającej trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczych. Placówki zapewniają

wychowankom wszechstronne wsparcie: począwszy od potrzeb podstawowych, jak opieka, bezpieczeństwo, wyżywienie, poprzez pomoc w nauce, wsparcie emocjonalne w sytuacjach trudnych, aż po ciekawe zajęcia rozwojowe. Dzięki uczęszczaniu do placówek, dzieci lepiej się zachowują, lepiej uczą, lepiej radzą sobie w grupie rówieśniczej, a także odkrywają swoje silne strony, nabierają poczucia własnej wartości.

VII. Finansowanie pobytu dzieci w rodzinie zastępczej lub innej placówce

Zgodnie z art. 191 ust.8 i 9 ustawy z dnia 9 czerwca 2011 roku o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej (t.j. Dz. U. 2019 r., poz. 1111 ze zm.), w przypadku umieszczenia dziecka w rodzinie zastępczej albo rodzinnym domu dziecka gmina właściwa ze względu na miejsce zamieszkania dziecka przed umieszczeniem go po raz pierwszy w pieczy zastępczej ponosi odpowiednio wydatki, o których mowa w ust. 1 pkt 1, w wysokości:

- 1) 10% wydatków na opiekę i wychowanie dziecka - w pierwszym roku pobytu dziecka w pieczy zastępczej;
- 2) 30% wydatków na opiekę i wychowanie dziecka - w drugim roku pobytu dziecka w pieczy zastępczej;
- 3) 50% wydatków na opiekę i wychowanie dziecka - w trzecim roku i następnych latach pobytu dziecka w pieczy zastępczej.

Gmina Borne Sulinowo w roku 2019 ponosiła wydatki za pobyt 9- rga dzieci w pieczy zastępczej. Wydatkowano na ten cel **kwotę 42 584,39zł.** (w 2018 r.- **81.052,38 zł**).

Z całą pewnością wpływ na zmniejszenie się wydatków ponoszonych przez gminę na utrzymanie dzieci w pieczy zastępczej ma systematyczna praca asystenta z rodzinami, co przekłada się na wychowywanie dzieci w rodzinach biologicznych.

VIII. Potrzeby związane z realizacją zadań wykonywanych z zakresu wspierania rodziny w roku 2020

- 1) Kontynuacja zatrudnienia asystenta rodziny – możliwość otrzymania dotacji celowej z budżetu państwa.
- 2) Podnoszenie kwalifikacji asystenta rodziny.
- 3) Podnoszenie kwalifikacji pracowników zajmujących się pracą z rodziną poprzez udział w szkoleniach i innych formach kształcenia.
- 4) Zapewnienie środków na współfinansowanie pobytu dzieci w rodzinach zastępczych, placówkach opiekuńczo-wychowawczych.
- 5) umożliwienie rodzinom skorzystania z poradnictwa psychologicznego i prawnego.

- 6) Realizacja ustawy o wspieraniu kobiet w ciąży i rodzin „Za życiem” w związku z urodzeniem dziecka z ciężką chorobą i niepełnosprawnością. W momencie pojawienia się wniosku o wsparcie pomocą asystenta w ramach ww. ustawy konieczne będzie jego zatrudnienie.
- 7) Utworzenie i prowadzenie na terenie gminy placówki wsparcia dziennego w formie świetlicy środowiskowej lub podwórkowej.

W celu osiągnięcia zamierzonych celów, konieczne jest dalsze współdziałanie osób i jednostek organizacyjnych na terenie gminy działających na rzecz rodziny i dzieci, bowiem wyłącznie praca zespołowa stanowić będzie pełne i kompleksowe wsparcie.